

AP-1118

Seat No. _____

M. A. (Part - I) Examination

March / April - 2016

Sanskrit : Paper - I

(Vedic Language & Literature)

૧. ઋગ્વેદઃ (નિયતસૂક્તાનિ)
૨. અથર્વવેદઃ (નિયતસૂક્તાનિ)
૩. ઇશાવાસ્યોપનિષદ્, ત્વાષ્ટ્રવિશ્વરૂપકથા ચ
૪. નિરૂક્તમ (અધ્યાય-૧)
૫. પાણિનીયશિક્ષા

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

૧	(અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેનો આવશ્યક નોંધ સહિત અનુવાદ કરો :	૧૦
1	(a) Translate with necessary notes any two of the following :	10
	(૧) યુવં નરા સ્તુવતૈ પઞ્ચિયાયં કૃત્તીવંતે અરદતં પુરંન્ધિમ્।
કારોત્તરાચ્છાદશ્વસ્ય વૃષ્ણઃ શતં કુમ્ભાં અસિન્નતં સુરાયાઃ॥	
	(૨) યઃ પૃથિવીં વ્યથમાનામદહદ્ યઃ પર્વતાન્ પ્રકુપિતાં અરંમ્નાત્।
યો અન્તરિક્ષં વિમમે વરીયો યો દ્યામસ્તંભ્નાત્ સ જનાસ્ ઇન્દ્રઃ॥	
	(૩) પુનરેહિં વાચસ્પતે દેવેન મનસા સહ।
વસોંષ્પતે નિ રમય મય્યેવાસ્તુ મયિં શ્રુતમ્॥	
	(૪) ચક્ષુષા તે ચક્ષુર્હન્મિ વિષેણં હન્મિ તે વિષમ્।
અહે મિયસ્વ મા જીવીઃ પ્રત્યગ્મ્યેડતુ ત્વા વિષમ્॥	
	(બ) ઈન્દ્ર અથવા અશ્વિન દેવતા વિશે નોંધ લખો.	૧૦
	(b) Write a note on the diety ઇન્દ્ર or અશ્વિનૌ।	10
૨	નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક સૂક્તનું રસદર્શન કરો :	૨૦
2	Appreciate any one of the following Suktas :	20
	(૧) વિશ્વામિત્રનદીસંવાદસૂક્તમ્।	
	(૨) રાષ્ટ્રસભાસૂક્તમ્।	

અથવા / OR

- ૨ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૨૦
- 2 Answer the following questions : 20
- (૧) પ્રશ્ન - ૧ (અ) (૧)નો પદપાઠ આપો.
- (1) Give પદપાઠ of Q. 1 (a) (1).
- (૨) પ્રશ્ન - ૧ (અ) (૨)નો છન્દ ઓળખાવી તેની રચના સમજાવો.
- (2) Name and scan the metre of Q. 1 (a) (2).
- (૩) વૈદિક સંકેતાર્થ પર નોંધ લખો.
- (3) Write notes on Vedic Subjunctive.
- (૪) કોઈ પણ બે વિશે વિવરણાત્મક નોંધ લખો.
- (4) Write explanatory notes on any two :
- ઋતાવરી, સપ્તરશ્મિઃ, ઉષાસાનક્તાઃ, બૃહસ્પતિઃ।
- ૩ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બેનો અનુવાદ કરી સમજાવો : ૧૦
- 3 (a) Translate and explain any **two** of the following : 10
- (૧) કુર્વન્નેવેહ કર્માણિ જિજીવિષેચ્છતં સમાઃ।
 एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे॥
- (૨) હિરણ્યમયેન પાત્રેણ સત્યસ્યાપિહિતં મુખમ્।
 तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये॥
- (૩) ત્વષ્ટુર્હ વૈ પુત્રસ્ત્રિશીર્ષા ષડક્ષ આસ।
 तस्य त्रीण्येव मुखान्यासुः॥
- (૪) તસ્માદાહુઃ “સોમઃ સર્વા દેવતાઃ” ઇતિ॥
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પર નોંધ લખો : ૧૦
- (b) Write notes on any **two** of the following : 10
- (૧) ઈશોપનિષદિ વિદ્યાવિદ્યાનિરૂપણમ્।
- (૨) ઈશોપનિષદઃ સન્દેશઃ
- (૩) વૃત્રવધઃ
- (૪) શતપથબ્રાહ્મણમ્।

- ૪ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સ્પષ્ટ સમજાવો : ૧૨
- 4 (a) Explain clearly any **two** of the following : 12
- (૧) ભાવપ્રધાનમાહ્યાતં, સત્ત્વપ્રધાનાનિ નામાનિ।
- (૨) ષડ્ભાવવિકારા ભવન્તીતિ વાર્ષ્ચયણિઃ।
- (૩) ઇન્દ્રિયનિત્યં વચનમૌદુમ્બરાયણઃ।
- (૪) અનર્થકા હિ મન્ત્રાઃ।
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે શબ્દોના યાસ્ક મુજબ નિર્વચનો આપો : ૮
- (b) Give etymologies according to yāska any **two** of the following : 8
- દક્ષિણા, કન્યા, આદિત્યઃ, શાખાઃ।
- ૫ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે સ્પષ્ટ સમજાવો : ૧૦
- 5 (a) Explain clearly any **two** of the following : 10
- (૧) ઉદાત્તાનુદાત્તશ્ચ સ્વરિતશ્ચ સ્વરાસ્ત્રયઃ।
- હ્રસ્વો દીર્ઘઃ પ્લુત ઇતિ કાલતો નિયમા અચિ॥
- (૨) માધુર્યમક્ષરવ્યક્તિઃ પદચ્છેદસ્તુ સુસ્વરઃ।
- ધૈર્યલયસમર્થ ચ ષડેતે પાઠકા ગુણાઃ॥
- (૩) યથા સૌરાષ્ટ્રિકા નારી તર્કં ઇત્યભિભાષતે।
- એવં રજ્જઃ પ્રયોક્તવ્યાઃ છેઅરાંં ઇવ છેદયા॥
- (૪) મન્ત્રો હીનઃ સ્વરતો વર્ણતો વા મિથ્યાપ્રયુક્તો ન તમર્થમાહુ।
- સ વાગ્વજ્રો યજમાનં હિનસ્તિ યથેન્દ્રશત્રુઃ સ્વરતોઽપરાધાત્॥
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક પર ટૂંકનોંધ લખો : ૧૦
- (b) Write short note on any **one** of the following : 10
- (૧) પાણિનીયશિક્ષાયાં વર્ણિતાઃ પ્રમુખવિષયાઃ।
- (૨) અષ્ટૌ સ્થાનાનિ વર્ણનામ્।